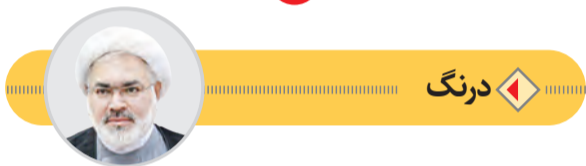

مسجد، محل توانمندسازی خانوار در تولید و اقتصاد

توسط معاونت تبلیغات آستان قدس رضوی

کنگره بین‌المللی شعر رضوی برگزار می‌شود

درنگ

فلسفه انتخابات ایجاد قسط و عدل است

حجت‌الاسلام دکتر نجف لکزایی در نشست «فلسفه سیاسی امام خمینی و انتخابات» گفت: فلسفه انتخابات ایجاد دولت اسلامی برای برپایی قسط و عدل است. این نشست علمی از سوی ...

صفحه ۳

با هدف اعلام برنامه‌های روزانه حرم و امکان ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی

سامانه «کوثر» حرم مطهر رضوی رونمایی شد

۴

بررسی سیره امام رضا (ع) در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام ادیب‌یزدی

گره‌گشایی از کار مردم با مشارکت سیاسی و اجتماعی

برنامه‌های دهه کرامت ۱۴۰۰ با شعار اصلی «خدمت کریمانه؛ گره‌گشایی به رسم اهل بیت علیهم‌السلام» اجرا می‌شود. این شعار کلی که اسامی روزهای دهه کرامت نیز با الهام از آن انتخاب شده است، فرصت بهره‌گیری از ظرفیت‌های این دهه برای گره‌گشایی از مردم به‌ویژه آسیب‌دیدگان اقتصادی کرونا را فراهم کرده است...

۲

آن روزها

مشروطه‌خواهی که بانی کتابخانه مسجد گوهرشاد شد

محمدرضا انصافی: حرم رضوی مجموعه‌ای از بناها با کاربری‌های متنوع است؛ اماکنی که در حوزه‌های مختلف به زائران و مجاوران حرم رضوی خدمات ارائه می‌دهند. این مجموعه طی قرن‌ها و با همت مردان و زنانی ساخته شده است که می‌خواستند بانی خیر باشند و از برکات باقیات‌الصالحات خود، در سرای باقی بهره‌مند شوند. یکی از افرادی که در عرصه ایجاد و توسعه اماکن فرهنگی حرم رضوی نام مؤثر و مثبتی برداشت و اقدام‌های او زمینه‌ساز ایجاد کتابخانه مسجد گوهرشاد شد، مرحوم سیدسعید طباطبایی نایینی است. وی در سال ۱۲۵۰-ش. یعنی حدود ۱۵۰ سال پیش در شهر نایین متولد شد. پدرش میرزا نصرالله‌خان نایینی از سادات حسنی این شهر بود و در زمره بزرگان و معارف آن خطه به حساب می‌آمد. مرحوم سیدسعید مقدمات علوم را در مدارس قدیمی اصفهان آموخت. حدود ۳۵ سال داشت که نهضت مشروطیت در ایران اوج گرفت و او به عنوان یکی از نخعیان و تحصیلکردگان جامعه آن روز، به این نهضت پیوست و برای استقرار آن تلاش فراوانی کرد. مرحوم نایینی با آغاز جنگ جهانی اول در زمره مدافعان ایران به فعالیت پرداخت. او در زمان استقرار دولت در تبعید نظام‌السلطنه مافی که با پشتیبانی شهید مدرس در کرمانشاه تأسیس شده بود، در کنار وطن‌دوستان ماند و برای دفاع از کشور از بذل جان نیز دریغ نداشت. سیدسعید طباطبایی بعدها و در پی وقایع غمباری که به از بین رفتن اساس مشروطیت و به قدرت رسیدن رضاخان انجامید، سیاست را رها کرد و به امور فرهنگی رو آورد. او با سرمایه پدری‌اش، ۱۰ مدرسه و یک کتابخانه و چاپخانه در اصفهان تأسیس کرد. از اقدام‌های او در این دوره، تألیف ۱۸ عنوان کتاب درسی برای مدارس جدید و تصحیح و چاپ ۲۷ عنوان کتاب در حوزه‌های مختلف بود. مرحوم سیدسعید در سال ۱۳۰۸-ش. تصمیم گرفت به مشهد مقدس مهاجرت کند و مجاور شود. به این ترتیب در ۵۸ سالگی راهی مشهد شد و در این شهر نیز دست از اقدام‌های خیرخواهانه برنداشت. او که در امر چاپ و نشر کتاب و نیز ایجاد کتابخانه فردی متبحر و توانمند بود، در سال ۱۳۳۲-ش. کتابخانه‌ای را با ۵ هزار جلد کتاب در اتاق بالای کفشداری مسجد گوهرشاد تأسیس کرد و برای اداره آن، موقوفاتی را وقف نمود. این کتابخانه بعدها و در پی توسعه‌ای که در اماکن متبرکه اتفاق افتاد، مبدل به کتابخانه بزرگ مسجد گوهرشاد شد و امروزه میزبان طالبان علم و علاقه‌مندان به کتاب‌خوانی است. سیدسعید طباطبایی نایینی، بانی کتابخانه مسجد گوهرشاد، در سال ۱۳۳۷-ش. درگذشت. پیکر او را پس از تشییع در طبقه پایین محل سابق کتابخانه مسجد گوهرشاد، شمال صحن قدس فعلی دفن کردند.

درباره سرگذشت بازار بزرگ مشهد که امروزه بخش مهمی از آن در اماکن متبرکه ادغام شده است

۶ قرن افتخار همجواری با حرم رضوی

محمدحسین نیکبخت: طی سه دهه گذشته آن‌قدر در مشهد بازارهای رنگارنگ و متنوع ساخته‌اند که این شهر از نظر حجم مراکز خرید، هم اشباع شده و هم در حال انفجار است! مراکز خرید فاصله زیادی با هم دارند و در هر گوشه‌ای از مشهد می‌توان یکی از آن‌ها را یافت. اما در روزگاری نه چندان دور، بازار، همسایه حرم رضوی بود؛ یعنی همسایه دیوار به دیوار آن. در مشهد برخلاف همه شهرهای ایران، بازار قلب تپنده شهر نیست، همه چیز در کنار حرم مطهر هویت پیدا می‌کند؛ این حرم رضوی است که به هر چیزی معنا می‌دهد و بازار به عنوان مرکز اقتصادی شهر، سلوخترین جای مشهد، محلی که در آن رفت‌وآمدها فراوان است و بازار بده بیستان‌ها گسترده، درست در مجاورت حرم قرار داشت، در ضلع غربی مضجع شریف امام رضا(ع)، میان بازار کهنسال مشهد که امروز فقط بخش کوچکی از آن باقی مانده، با حرم رضوی ارتباط تاریخی گسترده‌ای برقرار است. این ارتباط به‌ویژه از منظر موقوفات و نیز ادغام امروزی بخش مهمی از بازار در اماکن متبرکه، قابل بررسی است. در صفحه رواق امروز و طبق معمول همیشه، در تاریخ چرخ می‌زنیم و از داستان بازار بزرگ و کهنسال مشهد که روزگاری افتخار همسایگی اماکن متبرکه را داشت و پیوستگی‌های تاریخی و معماری‌اش با حرم رضوی، بیشتر خواهیم گفت؛ همراه ما باشید.

۲۲

بازار قدیمی مشهد به شکل گسترده و پیوسته، در دوره تیموری و در سمت غربی حرم مطهر ساخته شد؛ یعنی چیزی حدود ۶۰۰ سال پیش

از موقعیت بازار بزرگ ارائه کنیم باید بگوییم این بازار از حدود باب‌الجواد(ع) فعلی تا ابتدای بست شیخ بهایی امتداد داشت و از آنجا، از کنار دیوار مسجد گوهرشاد می‌گذشت، از دروازه فعلی کفشداری شماره ۱۳ عبور می‌کرد و ادامه آن به صحن عتیق می‌رسید و پس از گذشتن از ضلع غربی این صحن، به سمت شمال می‌رفت و در حدود بازارچه حاج‌آقاخان فعلی، جایی که سنگتراشان مشغول کار بودند، به پایان می‌رسید. بنابراین بخش مهمی از بازار مشهد طی ۴۰۰ سال گذشته، در اماکن متبرکه ادغام شده است. کالاهایی که در این بازار عرضه می‌شدند با نزدیک شدن مغازه‌ها به حرم مطهر، رویکردی زائر محور پیدا می‌کردند. خانیکوف، جغرافیدان و دیپلمات روس که در قرن نوزدهم میلادی به مشهد آمده است، به این مسئله اشاره می‌کند.

ارتباطات فرهنگی

اما از موقعیت جغرافیایی بازار نسبت به اماکن متبرکه که بگذریم، این مکان کهنسال ارتباط فرهنگی و مذهبی ویژه‌ای با حرم رضوی داشت؛ افزون بر فضای مذهبی بازار که تحت

موقعیت بازار در حرم امروز

بازار قدیمی مشهد به شکل گسترده و پیوسته، در دوره تیموری و در سمت غربی حرم مطهر ساخته شد؛ یعنی چیزی حدود ۶۰۰ سال پیش. امتداد آن از کنار محله اعیان‌نشین چهارباغ می‌گذشت، البته امروز این مسیر را باید در کوچه و بازار سرشور جست‌وجو کنیم، چون دیگر محله‌ای به نام چهارباغ چندان شهرت ندارد و فقط کوچه‌ای را در محدوده میدان شهدای مشهد به این نام می‌شناسند. بگذریم؛ بازار قدیمی مشهد زمانی ساخته شد و رونق گرفت که گوهرشاد خاتون دستور ساخت مسجد گوهرشاد را داد. مشهور است که وی فرمان داد این بازار را در کمال زیبایی بسازند و تعداد زیادی از دکان‌های موجود در بازار بزرگ مشهد، وقف مسجد گوهرشاد شد. مدتی بعد مدارس را هم در راسته همین بازار ساختند مثل مدرسه «پریزاد» و «دو در» که امروزه در قلب اماکن متبرکه قرار گرفته‌اند و هر کدام کاربری خاص خودشان را دارند. اگر بخواهیم تصویر دقیقی

مجازآباد

داوطلب تزریق واکسن برکت

حامد همایون، خواننده محبوب کشورمان با انتشار پستی در صفحه اینستاگرامش اعلام کرد که دُرُ نخست واکسن ایرانی برکت را دریافت کرده است. این هنرمند ضمن تشکر از پزشکان کشورمان در صفحه اینستاگرامی خود نوشت: من هم واکسن برکت زدم. گذاشتم زمان بگذره تا با اطمینان کاملی بهتون بگم که حالم خوبه و جای هیچ نگرانی نیست. با تشکر از جامعه پزشکان و محققان سرزمین مادری که بهترینند. من داوطلب تزریق واکسن شدم و کاملاً خوبم.

تصور کنید ماجرا برعکس بود

یک کاربر فضای مجازی در واکنش به اقدام تروریستی یک جوان کانادایی و قتل‌عام یک خانواده مسلمان در این کشور، در توییتی نوشت: «به جوان کانادایی، با برنامه قبلی، اعضای یه خانواده مسلمان رو با کامیون زیر گرفت و کُشت. یه دختر ۱۵ ساله هم جزو قربانیانه. تصور کنید این ماجرا برعکس بود...»

وظیفه‌مان چیست؟

به نقل از صفحه اینستاگرامی محمدحسین پویانفر، این مداح اهل بیت(ع) روز دوشنبه به عیادت علامه محمدرضا حکیمی رفت. محمدرضا حکیمی، صاحب کتاب الحیات در یکی از بیمارستان‌های تهران بستری شده است. حکیمی متولد ۱۳۱۴ شمسی در مشهد مقدس است. او پس از گذراندن دروس مقدمات و سطح، خارج، فلسفه، ادبیات، نجوم، تقویم و سایر علوم دینی در سال ۱۳۴۸ اجازه اجتهاد خود را از آقا بزرگ تهرانی دریافت کرد. پویانفر درباره دیدارش با علامه حکیمی نوشت: بخت یارم شد و به عیادت علامه محمدرضا حکیمی رفتم و زندگی را در کنارش نفس کشیدم. افسوس که اهالی علم و کمال گوشه‌گیر شده‌اند! و سراغی از آنان گرفته نمی‌شود. پن: عرض کردم: حالا وظیفه‌مان چیست؟! گفت: رسیدگی به فقرا. دو دسته فقیر داریم: فقیر اعتقادی و فقیر مادی، رسیدگی به آنان را فراموش نکنید که رضایت امام‌زمان در این است. پرسیدم: چگونه بینش؟! گفت: از کریم هرچه بخواهی... نصیبت می‌کند!

